

funktion.rvi-remissvar.slk@stockholm.se

KF/KS kansli
Stadshuset
105 35 STOCKHOLM

Remiss från Stockholms Naturskyddsförening, Söderorts Naturskyddsförening och Naturskyddsföreningen i Stockholms län angående "Stockholms miljöprogram 2012-2015"

Dnr: 303-1207/2010

Inledning

Stockholms Naturskyddsförening, Söderorts Naturskyddsförening och Naturskyddsföreningen i Stockholms län (nedan föreningarna) har gått igenom och får härmed lämna synpunkter på förslaget till Stockholms miljöprogram 2012-2015. Av resursskäl har inte alla inriktningsmål kunnat kommenteras i detta remissvar, utan endast inriktningsmål 3 (Hållbar energianvändning) och inriktningsmål 4 (Hållbar användning av mark och vatten) kommenteras nedan.

Inriktningsmål 3 - Hållbar energianvändning

Hållbar energianvändning – kraftfullt klimatmål saknas

Att staden har ett mål om att sänka utsläppen per stockholmare är naturligtvis fint, om än ett klart svagt mål, men är i det globala perspektivet i princip helt irrelevant. Samtliga klimatmål, internationella såväl som nationella och regionala, handlar om utsläppen totalt sett, alltså i absoluta tal. Som exempel kan tas stockholmregionens eget mål om att minska utsläppen från trafiken med 30 % till 2030 med år ?? som utgångspunkt.¹ Det är alltså 30 % i absoluta tal, inte per invånare som gäller. Stockholms län, där Stockholm ingår som den absolut största kommunen förväntas öka sitt invånarantal med mellan 20 000-40 000 per år åtminstone fram till 2030. Detta innebär att även om man samtidigt med denna exceptionella ökning av invånarantalet i Stockholm lyckas få ner utsläppen per invånare så kan man som bäst lyckas hålla det absoluta talet för utsläpp på en liknande nivå som dagens. Men, det innebär också att de totala, alltså absoluta, talen för utsläpp i staden kommer att öka drastiskt,

¹ RUF 2010 och Stockholmsberedningen

www.naturskyddsforeningen.se/stockholm, www.naturskyddsforeningen.se/stockholmkrets,
www.naturskyddsforeningen.se/soderort

vilket man inte behöver vara professor i matematik för att räkna ut. Detta är också något som stadens egen statistik visar.

För att Stockholms mål vad gäller utsläppen av koldioxid och dess ekvivalenter överhuvudtaget ska tas på allvar så krävs ett mål för de absoluta utsläppen.

Mer vegetarisk mat - minskad energianvändning

Föreningarna anser att staden i större utsträckning bör servera ekologiskt och klimatsmart mat. Detta är ett viktigt led i klimatarbetet men även i arbetet för giftfria varor.

Mer ekologisk mat

Föreningarna anser att andelen ekologiska livsmedel som Stockholms stad köper in ska vara minst 40 % vid utgången av 2015. I Malmös skolor är andelen ekologisk mat nu 50 % och målet är att all (100 %) av kommunen inköpt mat ska vara ekologisk år 2020.

Mer vegetabilisk mat

Enligt FN:s beräkningar står boskapsuppfödningen för omkring en femtedel av växthusutsläppen. Många typer av fiske är också energikrävande. Vi anser att Stockholm stad ska ha som mål att minst en dag i veckan endast servera vegetarisk mat. Övriga dagar måste ett vegetariskt alternativ som alla får välja serveras, inte som nu på en del skolor, att barnen måste ha föräldrarnas tillåtelse för att äta vegetariskt. Dessutom bör grönsaksutbudet säsongsanpassas och klimatberäknas. Att servera mer vegetabiliskt är också förmånligt ekonomiskt. I Malmös skolor är en dag per vecka vegetarisk och övriga dagar underlättar man val av vegetarisk mat. Målet är att växthusgaserna ska minska med 40 % till 2020 från all av kommunen inköpt mat.

Föreningarna anser att även Stockholms stad bör sätta upp ett mål avseende ökad servering av vegetarisk mat i stadens serveringar.

Kommentarer till enskilda delmål

I inledningen (sid 15) finns meningarna ”Staden sätter en ny standard för energieffektivt byggande genom införandet av passivhusstandard vid nybyggnation. Denna ambitionshöjning ska på sikt även bereda vägen för ett införande av plushusstandard.” Det är synnerligen glädjande att se denna text!

Vi har dock en hel del synpunkter på texten enligt nedan: dels saknas några definitioner, dels anser vi att ytterligare krav bör tillkomma och dels finns formella fel i texten.

sid 3 - Bilaga 1 saknas och finns förmodligen inte.

- Bilaga 2 bör heta ”Definitioner och indikationer”

sid 15 - Delmål 3.5: Samma definition som i Stockholms åtgärdsplan för klimat och energi 2010 – 2020 bör användas, d.v.s. ”minska utsläppen inom kommunens gränser till 3,0 ton CO₂e per person och år av växthusgaser till år 2015 från transporter, elanvändning, uppvärmning och fjärrkylning”. (Detta innebär att en stor del av stockholmarnas personliga utsläppsbelastning inte ingår i målet, t.ex. utsläpp från resor samt material, mat och varor producerade utanför kommunens gränser.)

- sid 16 - Rubrik skall sättas på figuren. Även 2010 – 2015 borde vara med, varav de fyra sista åren markeras speciellt eftersom de är programåren.
- sid 17 - Rubriken skall endast heta ”Delmål”.
- Delmål 3.3: + 3.3 ändras till 3.5, se sid 15.
+ Målet 2,5 % per år för programperioden är för lågt satt! 2049 är det säkert svårt att klara denna siffra, således bör målet nu vara 4-5 % per år. Annars kommer våra barnbarn att bli besvikna på oss!!!
 - Delmål 3.4: + 3.4 ändras till 3.3, se sid 15.
+ Vi förutsätter att 55 kWh/m² skall gälla fr.o.m. 2013.
+ Krav skall ställas på uppföljning av energiåtgången för t.ex. år 2. Om värdena på värme och fastighetsel för bostäder då blir för höga bör någon typ av sanktion införas, t.ex:
 - krav på ändring till måluppfyllelse
 - böter
 - ingen ny markanvisning ges inom 10 år
 + För varmvatten bör ställas krav att det skall mätas och debiteras separat per lägenhet.
- sid 18 - Delmål 3.5: + 3.5 ändras till 3.4, se sid 15.
+ Vid mycket stora ombyggnader föreslås texten:
Energianvändningen skall reduceras till högst 60 kWh/m².
- sid 40 - Indikator 3.1.1: + Mätmetod: Texten måste sakna orden ”och antal”.
- Indikator 3.3.1: + Mätmetod: saknas.
 - Indikator 3.4.1: + Rubriken utgår – Vi förutsätter att inga bygglov ges om inte kravet uppnås i bygglovshandlingen.
- sid 41 - Indikatorer 3.5: + 3.5.1 och 3.5.2 bör byta plats för att få samma ordning som på sid 18.
+ Mätmetod: saknas.
- Generellt: - Bör inte Svebys definitioner på energi och m² föras in i programmet på lämpligt sätt?

Inriktningsmål 4 – Hållbar användning av mark och vatten

Vår allmänna kommentar om punkt 4

Vår analys gällande det som hänt sedan 2008, då det nu gällande miljöprogrammet togs, är att det som står i miljöprogrammet och det som faktiskt har skett vid användningen av mark- och vatten ofta skilt sig åt väldigt mycket. Vi har siffror som visar att staden exploaterat stora arealer natur- och parkmark de senaste åren, särskilt under 2008 och 2009 då arealen uppgick

till 12 respektive 13 ha. En fördubbling av antalet ha/per år. Räknat i procent av totalt exploaterad yta under 2008 och 2009 skedde också nästan hälften av all exploatering på grönmark (47 % respektive 45 %), vilket vi ser klart allvarligt på. Konsekvenserna av att Stockholms stad nu övergett principen om att i så långt det går bara bygga redan exploaterad mark återspeglas nu tydligt i statistiken. Vi anser att Stockholm stad bör leva upp till principen om att bygga på redan exploaterad mark såsom åtagandet såg ut tidigare.

Under nuvarande miljöprogram har vi också kunnat se att ekologiskt känsliga mark- och vattenområden har satts under exploateringshot och att därmed centrala miljömål för Stockholms biologiska mångfald åsidosatts. Det gäller t.ex. Larsboda strand och Rågsveds friområde. Även miljömål om utlovad kompensation med likvärdig natur vid ianspråktagen naturmark har brutits i stor grad. Vi upplever även att om en plan bryter mot det som står i miljöprogrammet så nämns det ytters sällan i planhandlingarna. Det är istället vi från den ideella miljörörelsen som i remisser m.m. ständigt måste peka på att planer faktiskt bryter mot stadens egna uppsatta miljömål. Det är faktiskt ett allvarligt problem då det på sikt urholkar stockholmarnas tro på miljöprogrammet. Att ha ett miljöprogram är en sak – att faktiskt på allvar följa de mål kommunen satt upp är det som betyder något.

Vi saknar ett tydligt mål om att de gröna sambanden ska stärkas. Fragmentering av livsmiljöer för djur och växter är ett stort hot mot den biologiska mångfalden. Detta gäller i allra högsta grad även i Stockholm. På det sätt som Stockholm växer idag tas ofta små grönområden i anspråk som kanske inte alltid har höga naturvärden men som utgör länkar och förbindelser mellan de större grönområdena i staden. Om sådana områden fortsätter att exploateras kommer de större kärnområdena att på sikt utarmas biologiskt. Vi anser att detta är något som måste uppmärksammas i betydligt större utsträckning än idag. Vi föreslår att ett mål införs om att grönyttorna inte ska fragmenteras ytterligare utan istället ska gröna samband stärkas och återskapas. Vi hänvisar till City Biodiversity Index indikator nr 2, Connectivity measures or ecological networks to counter fragmentation. Vi saknar denna indikator bland de föreslagna indikatorerna.

Vi anser att Miljöprogrammet dessutom bör ta upp följande indikatorer i City Biodiversity Index: Andel av budgeten som är avsatt för biodiversitet, antal igångsatta biodiversitetsprojekt per år och hur många ggr/år går staden ut publikt och pratar biologisk mångfald för att öka medvetenheten hos allmänheten.

Vi anser även att det är dags att Miljöprogrammet kopplas till RUF2010 som ju influerar kommunerna i länet. I Stockholm stad finns flera av de Gröna kilarna och därmed är det helt i sin ordning att berätta vad RUF2010 anser om de Gröna kilarna under punkt 4. Av RUF2010 (s. 105) framgår att det finns ett åtagande om att: ”De gröna kilarna ska bevaras, utvecklas och göras tillgängliga för invånarna”. Vidare anser vi att Miljöprogrammet ska ta upp RUF2010:s krav på säkerställande av de gröna kilarna, i form av att nämna att det i RUF2010 ingår att genomföra programmet ”Aldrig långt till naturen”. Stockholms stad berörs i hög grad av detta program.

Kommentar till inledningstext

Vi saknar de Gröna kilarna i inledningstexten alternativt under Mer om målområdet. De är dessa som utgör ryggraden i Stockholms unika grönstruktur och bidrar med mycket stora natur-, rekreations- och kulturvärden.

Kommentarer till förslag till delmål 4.1 – 4.6

4.1

- Varför stannar staden vid att endast mark- och vattenområden som har särskild betydelse för den biologiska mångfalden ska stärkas och utvecklas? Vi anser att satsningar för att gynna den biologiska mångfalden ska göras i hela staden.

- Vi vill att exempel ges på ”oersättliga funktioner” annars blir det oklart vad som menas.

- Vi vill att exempel ges på ”områden med högst värde” annars blir det oklart vad som menas. Har staden förövrigt tillräckligt med kunskapsunderlag för att bedöma vilka områden som har högst värde? Sen vill vi påpeka att områden med högst värde inte går att isolera i staden för då försämras deras status snabbt, områden med högst värde är beroende av natur med mer normal karaktär runt omkring.

- Åtgärder för att stärka t.ex. spridningssamband eller svaga samband i form av ekodukter etc. bör självklart göras även ifall det inte byggs i närheten. Det ska inte behövas en byggplan för att en satsning ska genomföras.

- Vi skulle gärna se att staden såg naturmarken i kommunen som en icke-förnyelsebar resurs och tog upp det som ett delmål. Exempelvis är skogsmarken generellt betydligt äldre här än utanför Stockholm varför den i praktiken inte går att få tillbaka om den tas i anspråk.

- Vi kräver att Miljöprogrammet på något ställe förklarar vad som menas när något ska ”stärkas och utvecklas”.

- Bland indikatorerna bör kryptogamer också ingå. Vi vill i sammanhanget poängtera att det är centralt att ha med utdöendeskuld när arter undersöks. En art kan finnas länge i en miljö som den inte kan sprida sig ifrån och när livsvillkoren ändras så dör arten ut på platsen. Man måste få grepp om populationsstorlekar och livskraftighet helt enkelt när man undersöker arter i ett område. Att miljöer måste hålla en hög ekologisk kvalitet (slåttad äng, tillgång på död ved etc.) är viktigt för att se till att populationsstorlekar hålls på en livskraftig nivå.

4.2

- Delmålet heter ”Grön- och vattenområden som är särskilt attraktiva för rekreation ska stärkas och utvecklas”. Dock framgår dåligt vad som ska åstadkommas, gröna länkar nämns som en viktig del av Promenadstaden men vad innebär gröna länkar i praktiken?

- Det står ”Intrång i oersättliga funktioner undviks” även under 4.2, men vad avses här? Oersättliga rekreativa funktioner?

- Staden bör införa ytterligare ett delmål för den egna verksamheten: ”Antalet besökare i stadens grönområden ska ökas genom mer information och marknadsföring. Åtgärder ska vidtas så att besöken i naturen underlättas och görs ännu mer attraktiva.” Detta är ett önskemål från stockholmarna som kommit fram bl. a. i en av Länsstyrelsens undersökningar.

4.3

- Byt ut ordet ”minimeras” mot ”undviks” under Delmålet innebär att. Skriv även ”likvärdig ekologisk funktion” istället för ”likvärdig funktion”.

- Vi anser att punkt 2 under 4.3 bör utgå. Vi anser att mark- och vattenområden alltid ska ersättas med likvärdig grönyta om de inte kan undvikas vid exploatering.

4.4

- Vi saknar en riktlinje om att bygga vid stränder och kajer.

- Hur ska staden vara anpassad till att klara framtida höga havsnivåer och hur vet vi 2015 om vi är på rätt väg (mätdata efterfrågas). Att staden ska vara anpassad säger ingenting.

- Hur ska staden dimensionera dagvattensystemen för att klara kraftiga regn?

4.5

- ”Staden ska sträva efter att bedriva en ekologiskt inriktad skötsel och restaurering” står det. Vi underkänner denna mening då exemplifierar den vaghet i ordval (sträva efter) som finns här och på andra ställen. Hur har staden tänkt följa upp detta delmål? Självklart ska det endast stå ”Staden ska bedriva en ekologiskt inriktad skötsel och restaurering.”

- Förslag på delmål: 100% av alla entreprenörer ska ha genomgått en utbildning i ekologisk skötsel som inkluderar artkunskap, naturvård och indikatorer på höga naturvärden.

4.6

- Staden bör ha som mål att undvika koppartak då koppar kommer ut i sjöar och vattendrag som är negativt för vattenlevande organismer.

För Naturskyddsföreningen i Stockholms län

Mårten Wallberg, ordförande

För Stockholms Naturskyddsförening

Anna Nilsson, ordförande

För Söderorts Naturskyddsförening

Monica Attebrant, ordförande